יום ד', י"ג בטבת תשע"ז (11 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם, לַמְיַלֶּדֹת הָעִבְרִיֹּת, אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה.

פועה מנצ'ל

ד"ר פועה מֶנצֶ'ל (בן-טובים) (1903 – 1991) הייתה אשת חינוך ישראלית, מנהלת בית הספר התיכון מקיף א' באר שבע (שקרוי על שמה כיום) בין השנים 1954–1966 ומייסדת החינוך התיכוני המקיף בישראל. כמו כן נודעה כידידתו של פרנץ קפקא ומורתו לעברית.

תוכן עניינים [הסתרה]

1 תולדות חייה

2 לקריאה נוספת

3 קישורים חיצוניים

4 הערות שוליים

תולדות חייה[עריכת קוד מקור | עריכה]

מכתבו של קפקא למנצ'ל: "אינני מבין כליל את דאגותיך משום איזו התנגדות של הורייך ללימודך. אני חשבתי כי כבר קבוע כי את תשבי באֶרֶץ (אל צחקי) עוד שנה וחצי וגם אינו עוד קבוע? ודווקא עתה יכריעו את השאלה הזאת? אגב, אי אפשר שאת קבלת כבר מכתב של הוריך, אשר בו תמצאי את תוצאת שיחה של הוגו אם הוריך. גם אשת-הוגו אשר עמה דברתי היום לא קבלה עד עתה מכתב מאישו מירושלים. אבל אני מבין היטב את הבהלה אשר בה מחכים מכתב חשוב. הנודד כל זמן. כמה פעמים בחיי בערתי בחרדה כזאת. פלא שאיש לא יהיה לאפר מאוד קודם כשה יהיה במציאות. צר לי מאוד כי צריך גם לך לסבול ככה, פועה מסכנת חביבה. אבל בינתיים בא כבר המכתב והכל טוב.

פועה נולדה בשנת 1903 בשכונת אוהל משה בירושלים לזלמן ודבורה בן-טובים. היא למדה בבית הספר היסודי "עזרה" ובבית הספר אליאנס-כי"ח בעיר, בעקבות מלחמת העולם הראשונה נסגרו בתי הספר והיא המשיכה את לימודיה בבית הספר הגרמני ברחוב הנביאים, בו נקשרה לתרבות הגרמנית.

" אֵ-ל נְקָמוֹת ה' אֵ-ל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ."
מתוך פרק התהלים [צ"ד] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש ל**פדיון נפשם** של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה **לכל** חולי **ונפגעי** ישראל

יום ד', י"ג בטבת תשע"ז (11 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

משהסתיימה המלחמה עברה לגימנסיה העברית רחביה, בה סיימה את לימודיה בשנת 1921 אצל מורים כשלמה שילר והוגו ברגמן. לאחר סיום לימודיה שכר ברגמן את שירותיה כמקטלגת בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי שרק נפתח.

ברגמן סייע לפועה בן-טובים להשיג מלגת לימודי מתמטיקה באוניברסיטה הגרמנית בפראג ומגורים בבית אמו בעיר. כמקור פרנסה שימשה הנערה הצעירה מארץ ישראל כמורה לעברית. בנוסף, שימשה כמדריכה לחברי סניף תנועת "בלאו וייס" הציונית בפראג, סיפרה על ארץ ישראל ונופיה ולימדה את בני הנוער שירים עבריים. בדצמבר 1922 התחילה ללמד עברית את פרנץ קפקא שהיה מכר של משפחת ברגמן.

בשנת 1923 החליטה פועה בן-טובים שבכוונתה להתמחות בפדגוגיה ולא במתמטיקה ונסעה לברלין לצורך לימודים בסמינר למורות. בשנת 1923 הכירה את ד"ר יוסף מנצ'ל במסגרת עבודתם המשותפת במוסד הילדים "אהבה" של ביאטה ברגר, ונישאה לו. באותה עת התכתבה עם קפקא בעברית, בעיקר בקשר להתלבטויותיה לגבי עתידה ולהסכמת הוריה למסלול הלימודים בו בחרה. מכתב של קפקא אליה שרד והוא דוגמה יחידה לכתב-ידו של הסופר בעברית. קפקא המשיך לדרוש בשלומה של פועה במכתביו למכריהם המשותפים, אך היא ניתקה את קשריה עמו.

בשנת 1925 חזרו פועה ויוסף מנצ'ל לארץ ישראל, בה לימדה מספר שנים לאחר מכן שבה לברלין ללימודים לתואר דוקטור בפדגוגיה. בשובה לישראל המשיכה ללמד בירושלים (יוסף היה במשך שנים רבות מנהלו של תיכון בית הכרם[1]). בין היתר חברה ליוסף בנטוויץ' בלימוד הגותו של בנימין בלום ("הטקסונומיה של בלום") ובשלילת המודל החינוכי המכוון לקראת בחינת בגרות כאידאל. בפרט שמה מנצ'ל דגש על החינוך המעשי והמקצועי ועל טיפוח ההכשרה המקצועית הרצינית הבאה לפתח כשרונות הקיימים בכל ילד, באופן שיכוון אותו למסלול חיים יצרני, מועיל ומספק.

Cquote2.svg

התעמולה הגדולה שעשו בארץ ל"בחינות הבגרות" הורידה את כבוד ההכשרות המקצועיות בעיני הורים וילדים "יוקרתיים" (אני מקווה שביום מן הימים תעלם הגדרת הקסם הזו "בחינת בגרות" מתוך הלקסיכון הישראלי-פדגוגי...) אדרבא, עשו תעמולה להוציא את "המחוננים" העיוניים מאזורי פיתוח אל בתי ספר עיוניים.

Cquote3.svg

– חיים ומעש עמ' 293.

בשנת 1954 נפטר יוסף מנצ'ל והוא בן-50, פועה הגיעה לבאר שבע על מנת לנהל את בית הספר התיכון בעיר. העיר קלטה עולים חדשים רבים. מנצ'ל החלה לגבש רעיון לבית ספר תיכון שיכיל מגמות

יום ד', י"ג בטבת תשע"ז (11 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

לימוד רבות, הן עיוניות והן מעשיות, כדי לאפשר לכל תלמיד למצוא מגמה המדברת אליו ויאה לכישוריו, גם אם לא לבגרות מלאה, לפחות על מנת לזכות בתעודת גמר 12 שנות לימוד.

מנצ'ל הביאה לבירת הנגב מורים כצייר דן לבני, שפתח בבית הספר את מגמת האמנות והצלם דוד אולמר שייסד בבית הספר את המגמה לצילום. בית הספר היווה דגם לכל בתי הספר התיכוניים המקיפים בישראל.

בנה היה הארכיאולוג אהוד נצר.

גרושתו של אחיה נח בן-טובים, צילה, נישאה בשנית לבנציון נתניהו, והיא אמו של בנימין נתניהו